

Bandbreedte

Een referentiekader niveau (bijvoorbeeld A2) vertegenwoordigt een bepaalde ruimte aan taaltijd en inspanning. De *bandbreedte* van niveaus is de ruimte tussen het begin van een zogenoemd 'basisniveau' (zoals A2, B1 of B2) en het einde van de 'plusniveaus' (bijvoorbeeld A2+, B1+, B2+).

A2	
A2+	
B1	B1+
B2	B2+

Hoe hoger het niveau, hoe groter het verschil in inspanning/taaltijd tussen het begin en het einde van dat niveau. Het kost misschien 160 uur aan taaltijd om voor Engels of Duits niveau A2 te halen, bovenop de taaltijd die al nodig was voor niveau A1. Maar om na A2 op niveau B1 te komen kost het zeker nog ruim 300 uur aan inspanning (taaltijd). Voor niveau B2 is misschien wel 600 uur nodig (gesteld dat de taalleerder het aangeboren taalvermogen bezit om dit niveau te kunnen halen).

In het B1 niveau is er dus een enorm verschil in communicatieve competentie tussen iemand die net op B1 niveau presteert en iemand die aan het einde van B1+ (dus tegen maar nog niet helemaal op niveau B2) zit. De *bandbreedte* van een niveau is van groot belang, omdat het duidelijk maakt dat er een hoeveelheid inspanning en taaltijd geïnvesteerd moet worden om verder te komen. In termen van inspanning kan je denken aan zeker enkele honderden uren taaltijd tussen het begin en het einde van B1. Voor niveau B2 is de bandbreedte in taaltijd gemeten veel groter. Het kost zeker twee keer zo veel tijd om lezen of schrijven op dit niveau te leren beheersen. Maar nog belangrijker is het om te weten dat veel mensen niet in staat zijn om alle vaardigheden op B2 niveau te beheersen, niet in de moedertaal en dus zeker niet in een vreemde taal.

Wat is het inhoudelijk verschil tussen A2 en A2+? Dit schema voor spreken maakt de bandbreedte binnen A2 duidelijk:

A2	A2+
<p>Sociale functies en transacties:</p> <ul style="list-style-type: none"> - eenvoudige alledaagse beleefdheidsvormen gebruiken om mensen te begroeten, aan te spreken en te vragen hoe zij het maken; - reageren op nieuws; - zeer korte sociale gesprekken voeren; - vragen stellen en beantwoorden over werk/vrije tijd; - uitnodigingen doen en beantwoorden; - bespreken wat men gaat doen, waar men naartoe gaat en een ontmoeting afspreken; - aanbiedingen doen en aanvaarden; - eenvoudige transacties in winkels doen; - eenvoudige inlichtingen vragen, bijvoorbeeld over openbaar vervoer; - alledaagse producten en diensten vragen/leveren; - de weg vragen en wijzen. 	<p>Zeer goede A2-prestatie, dat wil zeggen <i>Meer actieve deelname</i> aan gesprekken met enige hulp en zekere beperkingen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - eenvoudige face-to-face gesprekken beginnen gaande houden en beëindigen; - redelijk gemakkelijk communiceren in gestructureerde situaties; - ideeën/informatie uitwisselen over vertrouwde onderwerpen in voorspelbare alledaagse situaties, mits de gesprekspartner indien nodig helpt; <i>Meer mogelijkheden om een monoloog te voeren:</i> - alledaagse aspecten van zijn omgeving beschrijven; - in eenvoudige bewoordingen uitdrukken hoe hij zich voelt; - korte, elementaire beschrijvingen geven van gebeurtenissen, activiteiten, huisdieren, bezittingen.

Taalgrenzen

Bij het vaststellen van realistische streefniveaus voor Nederlands als moedertaal moet nog veel onderzoek plaatsvinden, maar de eerste indicaties geven aan dat het B spectrum voor de meeste onderwijs soorten (vmbo, mbo, havo, schrijven en misschien spreken bij vwo) het uitgangspunt moet zijn.

Het gewone, dagelijks leven in welke moedertaal dan ook speelt zich voor de meeste mensen af in het zeer brede B spectrum (B1 en B2). Uit onderzoek bij Nederlands* blijkt dat moedertaalsprekers voor vaardigheden als lezen, luisteren en spreken waarschijnlijk op niveau B1 of B2 de taal gebruiken. Niveau B1 voor schrijven wordt door lang niet alle moedertaalsprekers ooit gehaald, en dat betekent dat veel allochtone en autochtone mensen levenslang als functioneel analfabeet (=laaggeletterd) worden geklassificeerd. Als deze begrenzings bij de moedertaal gelden, heeft dit natuurlijk gevolgen voor de inschattingen van de uiteindelijk te behalen vaardigheidsniveaus voor Nederlands als tweede taal en voor de vreemde talen in het voortgezet onderwijs.

Dat de gemiddelde Nederlander zijn eigen taal op C1 niveau niet vlot kan lezen of goed kan begrijpen is *niet* bijzonder of zorgwekkend. Het dagelijks leven speelt zich voornamelijk af in het B spectrum. Betrekkelijk weinig mensen komen dagelijks C1 (laat staan C2) lees- en luisterteksten tegen. De uitzonderingen zijn de mensen die bijvoorbeeld de culturele of wetenschappelijke bijlagen van het NRC regelmatig lezen of naar het radioprogramma *Kunststof* luisteren. Ook wetenschappelijke en specialistische teksten kennen een beperkt publiek.

Toepassing van het ERK op het moedertaalonderwijs roept een aantal belangrijke onderzoeksvragen op. Om maar een paar te noemen:

- *Wat is het moedertaalniveau per vaardigheid van de gemiddelde autochtone Nederlander, in termen van het ERK?*
- *Voor wie is niveau C1 en C2 nuttig en haalbaar?*
- *Zijn er mensen, afgezien van verslaggevers, recensenten van de 'betere' bladen en wetenschappelijk onderzoekers die wel eens een verslag moeten schrijven op C1 of C2 niveau in de eigen taal?*
- *Is er per individu een bovengrens aan wat men met taal kan doen, een natuurlijke taalniveaubegrenzer (aanleg, capaciteit) die voor iedereen weer anders is?*
- *Is er, net als bij zwemmen, schaken, piano spelen en voetballen, een professioneel of intellectueel niveau, voor taal het C niveau, dat voor de meeste mensen niet noodzakelijk en/of haalbaar is?*
- *Is het realistisch om bij Nederlands voor alle VWOers het C1/4F niveau aan te houden als examenniveau?*

